

»TAKO LEPA, PA INVALID«

Lotili se bomo teme ali področja, ki je bilo zelo dolgo povsem neobravnavano in nezaznano, kot možnega in zanimivega polja za raziskovanje, analizo in interpretacijo; mislimo na hendikepirane ženske. Te so bile povsem izključene tako iz ženskih študij in feminističnih teorij kakor tudi socialnih študij ali t. i. *disability studies*. Nekako so bile v svoji odsotnosti že vseskozi prisotne, tako na eni kakor na drugi strani, vendar kot integrirane v kakšno fokusirano marginalno skupine ali kot njen del. Ne pa kot nekaj, kar te skupine seka in presega, kar štrli ven, kar ni niti povsem na eni niti na drugi strani, ni povsem zvedljivo ne na žensko polje in ne na hendikep, ker ima specifične lastnosti, ki se jih ne da preprosto reducirati na to ali ono marginalno skupino. Tukaj bomo samo nakazali nekaj ključnih in pomembnejših smeri raziskovanja na temo »hendikepiranih žensk« in »žensk in hendikepa«, kar seveda ni eno in isto, a je oboje vsaj v slovenskem prostoru dokaj zemanjeno in neobravnavano. Vsaka smer v okviru teh tem si zasluži obsežnejšo in poglobljeno obravnavo in razpravo, zato upamo, da je to le začetek in spodbuda za naprej.

Hendikepirana ženska doživlja poleg vsakdanjih ovir in stereotipne obravnave tudi »posebne diskriminacije«, ki so na eni strani povezane z njenim spolom, z uveljavljenim ali prevladujočim dojemanjem ženske in njeno domnevno vlogo v družbi, na drugi strani pa obsega raznovrstne diskriminacije glede in na račun njenega fizičnega ali psihičnega hendikepa, njenega videza in stigmat, ki jo »nosi s seboj« kot »invalidka« ali »invalidna«. Te posebne diskriminacije izhajajo predvsem iz dejstva, da je obravnavana kot »invalid« oz. invalidna oseba, pri čemer je njen spol povsem nepomemben, zanemarjen in spregledan, saj poskuša ta optika fiksirati njeno identiteto, ki postane naddoločujoča, dominantna tudi glede na njen spol. To se kaže kot sprenevedanje, nepriznanje ali ignoriranje dejstva, da ima kot vsa spolna bitja tudi ona pravico do seksualnega življenja, pravico

do različnih spolnih usmerjenosti, do materinstva, zakona ali partnerstva. Lahko pa se diskriminacije še kopičijo, prepletajo ali nalagajo, zlasti ko govorimo o hendikepiranih lezbijkah (o njih v slovenskem prostoru še nisem zasledila niti besede, ne v krogu hendikepiranih kakor tudi ne v krogu homoseksualcev, kaj šele kje drugje) ali o diskriminaciji, povezani z rasizmom. S tem pa bolj ali manj neposredno podpiramo ali ustvarjamo razmere, v katerih hendikepirana ženska neredko doživlja razvrednotenje zaradi nezmožnosti, da bi skrbela za druge, zaradi fizičnega, psihičnega ali spolnega nasilja, odvzemanja pravice do otrok, do njihove vzgoje ipd.

Lahko rečemo, da je hendikepirana ženska diskriminirana vsaj dvakrat, najprej kot hendikepirana, saj jo pogosto obravnavajo le skoz psihološko-medicinski diskurz kot problem in objekt dela, kot invalid(no) ali kot nesposobno, potrebno pomoči in skrbi ožje in širše skupnosti. Obravnavana je zlasti skoz vidik preprečitve in ohranjanja zdravja, kot rizična, mejna ali že kar večno oskrbovana bolnica. Ker ali kadar je ženskega spola, pa je to še neke vrste dodatna izguba, saj ne bo zmožna prevzemanja in izpolnjevanja družbeno pričakovanih vlog. Na poseben način pa je diskriminirana tudi kot ženska, ki je podvržena še vedno prevladujočemu moškemu pogledu in diskurzom o lepem in zdravem ali pa šovinizmu, s stališča katerega ni (v nasprotju z drugimi ženskami) videna in obravnavana kot seksualni objekt ali objekt poželenja in občudovanja, temveč prej kot objekt radovednega opazovanja, buljenja, šoka, čudenja, zgražanja ali celo gnusa, kot eksces, ki povzroča nelagodje, zadrego, strah, odpor in sprenevedanje.

Iz tega izhaja, da je hendikepirana ženska izpostavljena vsaj dvojni diskriminaciji:

- kot invalidna v odnosu do ne-invalidnih ali zdravih,
- kot ženska v odnosu do prevladujočega tradicionalno moškega diskurza.

Hendikepirana ženska torej nikoli ni prava ženska, ker je zanikana njena seksualnost. Nikoli ni normalna, ker je vedno invalid. V nekem smislu ostane vedno nedoletna, na stopnji otroka, in se ljudje do nje tako infantilno tudi obnašajo.

Hendikepirana ženska je najprej dojeta kot aseksualno bitje, zato v različnih medijskih reprezentacijah nikoli ni ponujena kot seksualni objekt, kakor je to značilno za običajno žensko telo. Pravzaprav je v medijskih reprezentacijah skoraj ni zaslediti in je njena odsotnost načrtovana, hotena, namerna, saj bi lahko preveč vznemirila javnost, delovala moteče in zbuja prav nasprotno učinke od želenih, kakor so privabljanje, očaranje in omamljanje potrošnikov. Ni izpostavljena izkoriščanju svoje podobe, saj je obravnavana kot neprimerna, nespodobna in nedostojna, da bi kazala svoje deformirano ali nepopolno telo in bila predmet poželenja, s katerim bi se dalo tržiti. Njeno telo je nekaj, kar v mejah dobrega okusa in javne morale ni za gledanje, treba ga je prej prikriti, pokriti ali skriti kakor tvegati, da v seriji popolnih, lepih in zdravih teles izpade groteskno in nezno. Vsaka njena povezava s spolnostjo je tabu in povsem odveč, nepomembno, nedostojno, boleče, vir nesreče ali zadrege.

Zakaj ni ženska, ki se ji izreče in pokloni tudi drzen kompliment na račun njenega videza, ne le takega o »neverjetni volji do življenja« in neizmerni energiji, ki naj bi jo izžarevala? Ženska, s katero se je mogoče spogledovati, jo prijeti, poljubiti ali objeti, tudi kar tako in samo zato, ker smo spontano začutili vzgib, da bi to storili, brez bojazni in strahu, da bi lahko gesta pomenila »kaj več«, da bi bila obvezujoča ali zavezujoča. Na svoj način jo jemljejo bolj »spoštljivo« in k njej pristopajo bolj previdno, zadržano in po treznem premisleku. Moški, ki jo prične osvajati, najprej dvakrat premisli, preden se odloči za tak korak, saj ima

občutek, da se podaja v nekaj bolj kompleksnega in zahtevnega, s čimer se ne gre kar tako igrati ali zabavati. Mogoče je to pravzaprav ena redkih prednosti, ki jih imajo hendikepirane ženske, da so lahko bolj prepričane, da so nameni moškega resni. Seveda moškim le redko pade na pamet, da je ona tista, ki noče in si ne želi nič dolgotrajnega in resnega, ampak le zabavo in seks. Morda si kdaj zaželi tudi tisto, kar bi lahko bilo za druge ženske žaljivo, nedostojno ali nevljudno, na primer, da ji kdo da neprimerno opazko ali za njo zažvižga na cesti. Ne zato, ker bi to jemala kot kompliment ali dosežek, ampak bi jo ta gesta na simbolni ravni postavila na povsem nov, drug, drugačen položaj. Na morda paradoksen način bi pomenilo, da je postavljena na enakovreden položaj in je tudi v očeh drugih primerljiva in konkurenčna z drugimi ženskami.

Z zdravorazumske perspektive je hendikepirana ženska videna kot izgubljeni družbeni in osebni potencial. Zato niso redke izjave: »Tako lepa, pa invalid! Kakšna škoda, res kruto.« »Tako mlada, pa na vozičku.« »Še dobro, da ima tako voljo od življenja in da je tako brihtna.« »Saj ni važen videz, ampak tisto, kar ima kdo v sebi, in vidi se, da je notranje lepa.« Ni hujšega od takih bebavih izjav, za katere govorec niti ne ve, koliko rasizma in ignorance nosijo v sebi, in jih dobronamerno ponuja v nekakšno tolažbo ali spodbudo ter v zameno pričakuje še hvaležnost in priznanje. Rasizem ali fašizem tovrstnih izjav in diskurzov je v tem, da se govorec avtomatično postavlja na superiorni ali večvredni položaj in si dovoli presojeti na podlagi stereotipov, predsodkov in ideologije zdravja, lepote in uspeha, o kateri verjame, da je naravna, logična in neproblematična. Je pa zlasti nevarna, ker ne dopušča nobenih alternativ. Posameznica se pravzaprav težko izvije, umakne in upre, saj praviloma nima priložnosti govoriti

Hendikepirana ženska in dvojna diskriminacija

	<i>hendikep</i>	<i>prevladujoča večina</i>
1. diskriminacija	invalid, nenormalna, bolna, s posebnimi potrebami	normalna, ne-invalid, zdrava večina
	<i>ženska</i>	<i>moški (diskurz)</i>
2. diskriminacija	čustvena, nežnejši, šibkejši spol, občutljiva, materinski čut, narava, intuicija	racionalen, močnejši spol, možat, gospodar, avtoriteta, lovec

in odgovoriti, ampak je že določena kot inferiorni objekt (pomilovanja, sočutja, usmiljenja, skrbi). Lahko sicer krili, govori, kriči, argumentira, ugovarja in nasprotuje, a je učinek vsega njenega početja minimalen ali neznaten. Ker je nihče nič ne vpraša, je tudi nihče ne posluša in tudi če jo, je ne jemlje resno, saj je vse njeno vedenje apriori obravnavano kot patološko, kot vzrok, posledica ali del njenih hib.

Hendikepirana ženska nikomur in ničemur ne služi, ne koristi, ni produktivna, ker ne more biti aktivna oz. je le v breme družini in družbi ter najverjetneje zaradi zavedanja teh dejstev tudi sama trpi. Podmena tega in podobnih razmišljanj, ki ga še vedno pogosto zaznamo, je tudi ta, da bi bila škoda manjša ali lažje prebavljiva, če bi bila ženska grda in bi ustrezala stereotipnim predstavam tipične invalidke (»čelada frizura«, očala z veliko dioptrijo, debelušna, mozoljasta in šepajoča, »ravno prav prismojena, da veliko ne razume« ipd.). Tako bi jo lažje skrili in zaprli v katerega izmed zavodov, saj bi bilo to nekako bolj upravičeno, razumljivo in opravičljivo. Tudi sama bi se najverjetneje sprijaznila in navadila »živeti« v varnem zavetju, skrita pred radovednimi očmi, in če so jo dovolj dolgo, zgodaj ali vztrajno obdajali s tem načinom mišljenja in videnjem stvari, začne v to tudi sama verjeti. Nekako samoumevno se zdi, da se lažje znebimo »grdih«, »bolnih« in »neumnih« žensk, ker jih težje toleriramo in gledamo, saj motijo naše idealne predstave ter nam kradejo moči pri prizadevanjih, da jih dosežemo. Ni naključje, da je debelost postala znak posameznikove zanemarjenosti, brezbriznosti za lastno zdravje in telo, kar naj bi odražalo tudi njegov celoten odnos do sveta.

Podobno se kaže tudi kot nesposobna za reprodukcijo, zato ji vlogo matere bolj ali manj prikrito odsvetujejo, prepovedo ali kratko malo onemogočijo. Od nje pravzaprav nihče ničesar ne pričakuje ali zahteva, saj je vendar invalid, zato ji tudi ne zaupamo posebnih nalog ali dolžnosti v okviru t. i. tradicionalnih ženskih vlog. Če od ženske nasploh pričakujemo, da vestno skrbi za druge, je treba, ravno narobe, tukaj poskrbeti zanjo in ji pomagati. Ženska naj bi bila žena in mati, hendikepirana ženska pa ostane nekako vedno otrok, nemočna in nebogljenka. Za žensko je pomembno, da je lepa, privlačna ali seksi, zanjo pa je pomembno, da je zdrava in dobro oskrbovana. Hendikepirana ženska je dojeta kot posebno ranljiva, občutljiva in krhka, bolj čustvena in nestabilna, »še

bolj« kakor »običajne« ženske. Zato se ne spodobi in ni priporočljivo, da jo postavljamo ob bok drugim ženskam in jih med sabo primerjamo ter jo s tem opominjamo, za kaj vse bo prikrajšana.

Tudi njen partner je deležen sumničenj in vprašanj, zakaj je z njo, kaj vidi na njej, kaj ga privlači. Ljudje predpostavljajo, da ga nič fizičnega na njej ne more privlačiti tako, da ne bi raje izbral druge ženske. Zato sklepajo, da je najverjetneje tudi z njim kaj narobe. Začudenje je še toliko večje, če je partner lep, privlačen in simpatičen, saj ni jasno, kaj z njo počne in kako. Partner dobi določeno stigmo, je bolj ali manj stalno izpostavljen pritisku, ki tudi njega dela drugačnega in ga v družbi postavlja na drugačen položaj. Deležen je tudi nenehnega spraševanja, zasliševanja, radovednosti in opravljanja. Kakor da bi od njega zahtevali priznanje in opravičilo. To početje je simptom, ki govori o tem, da ljudje svoje strahove, nerazumevanje in nelagodje prenašajo na druge. Čuditi bi se morali najprej sebi, da se čudijo.

HENDIKEPIRANA ŽENSKA KOT NEPRIMERNA ZA REPRODUKCIJO

Vidimo, da so družbena pričakovanja od različnih žensk diametralno nasprotna. Od enih pričakujejo, da se prej ali slej poročijo in postanejo matere, oziroma jih obsojajo, če si materinstva ne želijo. Hendikepirana ženska pa je nasprotno obsojana, če si to želi.

Njena privlačnost, napor in želja za urejenim videzom so v tej luči sprejeti skoraj s posmehom, kot nesmiselni poskusi ugajanja, v nekem smislu zapravljanje časa, patetično početje, saj je vedno znova postavljena v krog »defektnih«. Kaj je drugega kot degradacija, če pri ljudeh začutiš pomilovanje in usmiljenje ter se do tebe vedejo infantilno, če si jemljejo pravico sojenja, podtikanja in vrednotenja, hkrati pa bi radi, da to ravnanje jemljemo kot dobronamerno ali celo hvalevredno. Občutek ponižanja se pojavi v situacijah, ko je posameznici dano jasno vedeti, da enostavno nima potrebnih lastnosti in atributov, ki so pričakovani, zahtevani ali zaželeni, da ni dorasla vlogi in da kot ženska nikoli ne bo imela nikakršnih možnosti.

V takem zatohlem vzdušju se mora hendikepirana ženska dobesedno bojevati z mlini na veter, da izrazi svojo seksualnost, feminilnost, dobro počutje ali zadovoljstvo s svojim videzom, samo seboj in svojim telesom. Kdo naj pojasni, da »skrb za

	<i>ženska</i>	<i>hendikepirana ženska</i>
telo kot seksualni objekt	privlačna, seksi, zapeljiva, urejena, elegantna, šarmantna	zanikana, odsotna ali deležna obžalovanja
prakse in postopki obravnave	estetska merila, lepotna kirurgija in popravki, diete, telovadba, kozmetična industrija, idealna telesa	rehabilitacija, integracija, usposabljanja, opremljanje z ortopedskimi in protetičnimi pripomočki
telo kot mediacijski objekt	v funkciji lepote in reprodukcije, »lepo je zdravo«	patološko, deficitno, deviantno, šibko, nepravilno, pomanjkljivo

telo« ni nujno konformizem, poskus doseganja ponujenih idealov ženskega telesa, niti prilagajanje normalnosti ali večini v želji, da bi za vsako ceno ugajala ter bila vsem povsod všečna ali sprejeta. Zakaj je tako težko razumeti in sprejeti, da je lahko hendikepirana ženska zadovoljna sama s seboj oz. s svojim telesom, kakršno je, da se počuti dobro, da se počuti lepo, privlačno ali seksi. A seveda drugi to le redko zaznajo, opazijo ali priznajo, in prav drugi so bistveni, saj kot družbena bitja vedno potrebujemo priznanje in prepoznavanje drugih. Samozadostnost ni dovolj, ne zadoštuje. Če išče ljubezen, nujno potrebuje drugega, nekoga, ki jo bo ljubil in kogar bo ljubila.

To pa ne pomeni, da si zatiska oči, da noče priznati svojega hendikepa ali da ga minimalizira, prav narobe, dobro počutje samo s seboj izhaja iz tega, da se je s svojim hendikepom soočila. Iz tega lahko izhaja njena moč, pokončnost in »samozavest«. Hendikepa namreč ni mogoče skriti ali se delati, da ga ni, ni ga mogoče spregledati in praviloma ga tudi nihče ne spregleda, zato ostaja edina mogoča pot, da se z njim soočimo in »ga« živimo. To ne pomeni, da se sprijaznimo z neizogibnostjo dejstva, še manj, da se vdamo, ampak ravno narobe, je v nekem smislu vsakdanji izziv in boj, skratka, življenje. Prav zato veliko ljudi, ki tega ni sposobno uvideti in premagati strahove, ostaja priklenjenih na pasti, ki so si jih postavili sami.

Rekli smo, da hendikepirana ženska ne more (in tudi noče) skriti, zakriti, popraviti svojega hendikepa ali zbežati od njega, saj bi se tak poskus končal dokaj klavrno. Zato ne uporabljata estetske kirurgije, ker ta ne more veliko popraviti. Kar jo moti, kar si želi, kar bi želela odpraviti ali odstraniti, ni na njej, ampak je okrog nje; s tem je obdana in jo zasleduje na vsakem koraku. A to ni polje kirurgije, prej psihopatologije. Tu skalpel nima moči, le beseda lahko dovolj ostro zareže.

Njeno telo je tako drugačno od idealov lepega ženskega telesa, da bi ga morali praktično v celoti rekonstruirati, kar bi bilo morda tudi povsem mogoče, a povsem nesmiselno (nekaj podobnega je poskušal Michael Jackson). Gotovo pa to ne velja le za hendikepirane ženske, ampak za vse, le da se večina ljudi uspešno slepi, da so brez hendikepa, da so ga odstranili – ali pa ga še bodo – s to ali ono tehniko, vajo, meditacijo ali operacijo.

Kjer govorijo o estetskih merilih, lepotnih popravkih in idealnih telesih, kjer opisujejo in podajajo lastnosti, ki »definirajo« tisto, kar imenujemo šarm, fatalnost, eleganco, privlačnost, seksapilnost, tam je seveda neumestno, da bi sploh omenjali hendikepirane ženske, za katere se predpostavlja, da se srečujejo s povsem drugačnimi ovirami, težavami, vprašanji in problemi, veliko bolj temeljnimi, resnejšimi in za življenje pomembnejšimi. Ti atributi ji ne pripadajo in so zanj najverjetneje le moteči in vir trpljenja, če si jih utopično pripiše in jih naivno želi doseči. Čeprav je medikalizacija uzurpirala vse pore družbenega življenja, je očitna razlika tako v vrsti kot tudi v načinu obravnave in »obdelave«. Ženska je izpostavljena vsakodnevnemu bombardiranju s preventivnimi priporočili in tretmaji, ki merijo zlasti na vzdrževanje in ohranjanje lepote in mladostnega videza. Hendikepirana ženska pa prejema preventivo zgolj v okviru ohranjanja zdravja ali, bolje, obstoječega stanja. Hendikepirana ženska ne fascinira, ampak šokira. Njeno telo ni obravnavano kot feminilno, ampak kot nenormalno, drugačno, patološko in s tem neatraktivno. Postane objekt morbidnega zanimanja in radovednosti, skrbi in pokroviteljstva, vzvišenega občudovanja in pretirane hvale intelekta.

HENDIKEPIRANA ŽENSKA KOT IZGUBLJEN POTENCIAL

Diktat lepega in zdravega telesa, ki se mu skoraj nihče več ne more izmakniti – to v resnici le malo kdo poskuša, saj ga ljudje praviloma ne prepoznamo kot represivnega, temveč ga celo jemljemo kot enega največjih dosežkov sodobne družbe in kot znak najvišje stopnje civilizacije –, je »projekt« globalizacijske ideologije. Ljudje ga sprejemajo kot nekaj logičnega in neproblematičnega, saj obstajajo raziskave, znanstveni argumenti, eksperimentalni dokazi in obširna statistika, ki ne dopuščajo prav nobenega dvoma o pravilnosti teorij in praks. Dvomiti v napredek znanosti se zdi norost, ki si je nihče ne upa tvegati, morda le tu in tam kak osamljen filozof ali filozofinja. Nasilje, prisilo in represijo »ideologije lepote in zdravja« navadno zelo neposredno in na lastnem telesu občutijo zlasti tisti posamezniki in posameznice, ki nikakor ne morejo ugoditi vedno ostrejšim, nezprosnim zahtevam tega režima in industrije. Nekatere so tako zelo drugačne, da bi se morale za sprejetje v občestvo povsem spremeniti, izničiti in uničiti, in še vedno ne bi bile »čisto naše«. Veliki večini se zdi povsem samoumevno, naravno, nujno in celo moralno dobrodošlo nenehno ukvarjanje svojim ne dovolj zdravim ali nepopolnim telesom, tudi za krepitev duha.

Skalpel, ki kleše, obdeluje in oblikuje žensko telo, deluje oz. reže vedno po predlogi in vzoru veljavnega ideala ženskosti. Je skalpel estetskih kirurgov, ki delajo po naročilu klienta, klientke. V nasprotju s tem pa skalpel, ki reže in šari po hendikepiranem telesu, kvečjemu nekaj popravlja, sestavlja ali krpa, rekonstruira, bolj ali manj eks-

perimentira, daleč stran od estetskih idealov in zgolj v funkciji in z vidika funkcionalnosti ali rehabilitacije. Tukaj je predvsem pomembno in važno, da »nekaj stoji skupaj« in vsaj približno deluje; na delu je skalpel rekonstrukcijske (ali drugih vrst) kirurgije. Zato ni nikakršno naključje, da se ženske prostovoljno in pravzaprav zelo rade poslužujejo estetske kirurgije ter pogosto obiskujejo zdravnike, ki jih doživljajo kot naravne zaveznike in pomočnike v njihovem boju s časom in proti raznovrstnim nepopolnostim. Hendikepirane ženske pa se, če se le da, rade izogibajo kakršnih koli posegov zdravnikov in drugih strokovnjakov ali celo bežijo stran od njihovega primeža, saj so obravnavane povsem drugače, kakor bi same hotele, so namreč vedno in večno le bolnice.

Ženska vzbuja interes za pogled, hendikepirana ženska vzbuja interes za ogled, ogledovanje. Ena vzburja, druga razburja.

Pri ženski je zdravje vedno v funkciji lepote, mladostnega videza ali reprodukcije, pri hendikepirani ženski pa je zdravje nekaj, kar je izgubljeno, že odsotno, česar ne poseduje, in tako preostane le zdravljenje kot nikoli dokončan proces.

Na srečo pa kljub temu načinu razmišljanja, stereotipom in predsodkom in drugim oviram v družbi poznamo, srečujemo hendikepirane ženske ali vemo zanje – žene ali partnerke, matere, gospodinje ali zaposlene, feministke ali fotomodeli. Skratka, ženske, ki imajo ali živijo običajna življenja. Morda jih ima družba kdaj za junakinje, vendar to niso in si tega naziva tudi ne željo, saj hočejo biti enakovredne tako ženskam kakor moškim, pa čeprav v družbi, kjer so določene skupine ali posamezniki še vedno v marsičem diskriminirani.

Pričakovane družbene vloge in vrednote

		<i>vloga in vrednote</i>	<i>dolžnosti</i>
ženska	od nje se pričakuje aktivnost tako v družini kakor v družbi	seksualni objekt, mati, žena, ljubica, gospodinja, zaposlena, urejena, vitka, zdrava, lepa, emancipirana, izobražena	ima sex-appeal, skrbi, neguje, varuje, se angažira, se uči, dela kariero
hendikepirana ženska	do nje ni pričakovanj oz. se pričakuje pasivnost (v obravnavi)	nedoletna, infatilna, nesposobna za materinstvo, zakon, zaposlitev ...	potrebuje skrb, varovanje, zaščito, pomoč, nego, razumevanje, tolažbo

PRILASTITEV LASTNEGA TELESA

Z zgledom, vsakdanjim pričevanjem in argumenti poskušamo kazati in dokazati, da kot hendikepirane ženske sprejemamo svoje telo, kakršno je, z vsemi »nepopolnostmi« vred, saj so te njegov sestavni del, bistveni del tega telesa in naše specifičnosti, izjemnosti, posebnosti in drugačnosti. Vztrajamo v uporabi in boji proti diskurzu moči in silam oblasti, ki nas hočejo nemočne, krotke, neobgljene, s posebnimi potrebami, in nam želijo vzbujati občutke manjvrednosti in manjše sposobnosti. Feministične teorije so prav v telesu videle mesto vztrajanja, nasprotovanja in upora; telo je kraj, kamor so oblastne strukture vnesle izvir neenakosti in nepravilnosti. Žensko telo je eno izmed tistih teles, ki je iz tega vidika tradicionalno privilegirano, kjer se kažejo številne družbene neenakosti, zlasti v medicinskih, ekonomskih in političnih diskurzih, kjer so vidne skoz kontrolo in pokroviteljstvo. Naša telesa izzivajo t. i. normalnost, naravnost in pravilnost dominantnih diskurzov in kategorij, kakršne so spol, rasa, seksualnost in hendikep. Upor lahko razumemo kot nasprotovanje načinom, kako diskurzivne prakse razvrščajo in identificirajo telesa, in kot zavrnitev, nesprejemanje ali zavračanje prevladujoče interpretacije naših teles.

Potrebujemo zlasti »ugodno« vzdušje v javnem mnenju, ki bi bilo pripravljeno poslušati, dovolj odprto in dovzetno za sprejemanje in razumevanje drugačnosti, različnosti, novosti, in ki bi bilo naklonjeno dialogu. Sestavni del kulture je tudi hendikep v vseh svojih pojavnih oblikah in razlikah. In prav tu, v teh razlikah tišči. Potrebujemo prostor, kjer bi bil pogovor o hendikepu nekaj samoumevnega in normalnega, ne pa nekaj, kar

je neprimerno, ogrožajoče in povzročajoča zadrego.

Večina ljudi še vedno vztraja v prepričanju, da je hendikepirano telo nekakšno polje ali tekst izgubljenih priložnosti, nekakšna usmiljena vredna izguba. Vendar pa lahko prav zato po drugi strani deluje kot nekakšna mreža upora proti večinskemu, prevladujočemu razumevanju telesa. Ko vztrajamo in nasprotujemo dominantnim definicijam normalnega, lepega, zdravega, počnemo to na podlagi izkušenj, ki so in morajo biti reinterpretirane, saj se tako ohranja potencial za upor.

Hendikepirano telo ponuja radikalen izziv razumevanju tega, kaj je telo. Naše izkušnje kot hendikepiranih subjektov neposredno nasprotujejo »normalnosti« in družbenemu razumevanju zdravja, kontrole in neodvisnosti. Utelešamo možnost za alternativno konceptualizacijo teh kategorij in za drugačne, nove načine razumevanja identitete in vrednot. Ne da bi hoteli povzdigovati, mistificirati ali »romantizirati« izkušnjo hendikepa, smo prepričani, da je učinkovit temelj, vir in orodje za boj proti vsem vrstam hegemonij.

Podoba hendikepiranega telesa, ki je reprezentirano in dojeta kot estetska motnja, »vizualni napad in žalitev lepega videza«, kot šokantni spektakel za običajni pogled, je lahko prav točka ali mesto, ki odpira nove poti razmišljanju in raziskovanju feminističnih teorij, ki ne bi bile samo analize dualizmov in antipodov. Emancipacija nam pomeni redefiniranje obstoječih vrednostnih sistemov, ki vzdržujejo in dodeljujejo videz »naravnosti« razmerjem, ki so sicer družbeno konstituirana in torej oblastno strukturirana. Zavzemamo se za artikulacijo lastnega, drugačnega videnja in dojetanja svojega telesa, hendikepa in njegovega »utelešenja« v družbi.

Elena Pečarič